

Familie Janssen uit Groesbeek wint Topkuil 2012

Natte kuil kan ook topkuil zijn

Op het juiste moment maaien, vindt hij belangrijker dan een drogestofgehalte van 40 procent. Die keuze beviel de jury van Topkuil 2012. Maar vooral dankzij zijn grote parate kennis en goede cijfermatige onderbouwing won Hans Janssen deze wedstrijd.

Het was het gesprek van de week op het platteland van Groesbeek en omstreken, toen bekend werd dat Hans Janssen was genomineerd voor de Topkuil 2012-verkiezing. 'Een rijke kuil van arme grond. Heb je dat gezegd? Arme grond?' Hans Janssen kreeg van verschillende kanten te horen dat je zo niet mag praten over de kenmerkende lössgrond in de heuvels van het buitenlands aandoende Groesbeek. Weliswaar bevat de grond niet veel organische stof en stikstofleverend

vermogen, maar lössgrond is wel heel goed bewerkbaar en vochthoudend. Dat is het eerste wat Hans zegt als Melkvee Magazine ter plekke poolshoogte komt nemen van de allerbeste Topkuil van Nederland, die Hans samen met zijn vader Harry op 8 mei 2012 maakte.

Metten is weten

Later werd daar de tweede snede overheen

gekuild. De cijfers: 951 VEM per kg drogestof, ruw eiwit 167, ADL 20, N-index 100 procent, S-index 97 procent en broeigevoeligheid 8.000. Doorslaggevend voor de Topkuil-jury, om de kuil van Hans uit te roepen tot de beste van Nederland, was uiteindelijk niet het geringe stikstofleverende vermogen van de grond, maar de grote parate kennis van Hans en de cijfermatige onderbouwing van zijn managementstrategie. Het juryrapport luidde:

Het uitkuilen gebeurt met een kuilhopper zonder zaagtandmes.

TOPKUIL 2012

Topkuil 2012 is een initiatief van Melkvee.nl samen met de partners BLGG AgroXpertus, OCI Agro en Plantum. Meer informatie over het verloop van de wedstrijd, interessante artikelen omtrent graslandmanagement en video's van de finalisten zijn te vinden in het online-dossier Topkuil op Melkvee.nl. Het dossier is ook te bereiken via www.topkuil.nl

Door de lage ligging in het heuvelige landschap stond ook deze zomer de kuilvoeropslag wel eens blank.

'De jury heeft uiteindelijk gekozen voor de melkveehouder die meer dan de anderen stuurt op cijfers. De melkveehouder die alle kennis paraat had. Die op iedere vraag van de jury een gedegen antwoord gaf, waaruit bleek dat er over iedere stap om tot een goede graskuil te komen, is nagedacht. De jury kiest voor de melkveehouder die door de specifieke omstandigheden van het afgelopen voorjaar de grootste prestatie moest leveren om tot een goede kuil te komen. Kortom, de jury kiest voor de melkveehouder die de beste kuil wist te produceren op de moeilijkste grond.'

Cijfermatig onderbouwen en parate kennis opdoen, leerde Hans ondermeer bij Dirksen Management Support. Hij werd betrokken bij het ontwikkelen van de Bedrijfsspecifieke Excretie (BEX). „Over dat onderwerp kan ik wel dromen” grapt de guitige Groesbeker. De clou van dit systeem kan hij als geen ander uitleggen en op zijn eigen bedrijf wordt het belang ervan heel goed duidelijk. De forfaitaire norm in de mestboekhouding gaat uit van 1,7 kg fosfor (P) per kuub rundveedrijfmest, maar op het bedrijf van Janssen bevat een kuub rundveedrijfmest maar 1,3 kg P per kuub, zo bleek dit voorjaar uit mestonderzoek. „Het scheelt ons 20 procent mestafzet en doordat we boven de grens van 85 procent blijven die boer-boer transport mogelijk maakt, is het financiële voordeel nog groter.” Zijn inzicht in het BEX-systeem toont hij ook door kanttekeningen te plaatsen. De standaardtabel die wordt gebruikt om de hoeveelheid drogestof in een kuil te bepalen, heeft zijn beperkingen. „Dankzij het weegsysteem op de voerwagen kan ik zien hoeveel kg per week we daadwerkelijk voeren. Als ik dat vergelijk met de strekkende meters en de dichtheden per kuub die de tabel hanteert, komen er op ons bedrijf grote verschillen uit. Bij het inkuilen wordt het bij ons waarschijnlijk veel vaster gereden dan gemiddeld.”

Per liter melkquotum zijn vader en zoon Janssen 0,05 cent kwijt aan mestafzetkosten. Bij de referentiegroep, die met een vergelijkbare intensiteit van 17.000 à 18.000 liter melk per hectare produceert, bedragen de mestafzetkosten gemiddeld 0,35 cent. Bij een quotum van een miljoen liter melk loopt hun voordeel al snel op naar 4.000 à 5.000 euro per jaar. Ze moeten oppassen dat ze niet met te veel mest in de kelders de winter ingaan, anders komen ze mestopslag te kort. Dankzij de grotere hoeveelheid drijfmest is de organische-stofbalans op het bedrijf minder ongunstig. Maar wát ze ook doen om de teruggang van het organische-stofgehalte in de lössgrond tegen te gaan, toch loopt dit percentage jaar op jaar terug. Van 4,2 procent in 2003 naar 3,4 procent in 2011. Om dit proces te keren, ploegen ze al jaren niet meer (oorspronkelijk bedoeld als erosiebestrijding) en strooien ze koolzaadstro in de ligboxen van het vee. Maar het stoppen lukt dus blijkbaar niet.

Pw en P-PAE getal

Hans Janssen tovert op zijn laptop de bemestingsplannen van de afgelopen jaren te voorschijn. Voorafgaand aan de maïsteelt bemestten ze dit jaar met 55 kuub rundveedrijfmest en 200 kg kunstmest met 5 procent fosfor. Op de percelen bij huis met een minder goede beschikbaarheid van fosfaat rijden ze minder drijfmest uit en extra fosforkunstmest (10 procent P in plaats van 5). Hans: „Deze percelen bevatten wel veel fosfaat (Pw getal) maar het komt niet goed beschikbaar (P-PAE getal). Op grasland gaat er voorafgaand aan de eerste snee gras 35 kuub drijfmest de grond in en strooien we twee keer kunstmest. Dit om een optimale verhouding te krijgen tussen snel en minder snel beschikbare mineralen. Op jaarbasis ligt het stikstofniveau op 290 kg N per hectare.” Dit jaar bestond het

bouwplan uit 44 hectare gras en 17 hectare snijmaïs.

Eerst maaien

De laatste jaren investeerden ze veel in het stikstofleverend vermogen van het grasland, door gras/klaver mengsels te zaaien. Met name in het najaar levert dat een aanzienlijke extra drogestofproductie en extra ruw eiwit, dankzij het stikstofbindende vermogen van de klaver. De keuze voor gras/klaver mengsels betekent wel dat tetraploïde grassen geen kans meer krijgen, omdat de zodedichtheid dan onvoldoende is, in combinatie met de klaver. Klaver is minder goed in te kuilen, maar in het voorjaar is het aandeel klaver in de grasmat gelukkig veel minder groot. De eerste snede wordt volledig gemaaid. De snede mag niet zwaarder zijn dan 3.000 kg drogestof. Het maaimoment telt zwaarder dan een drogestofpercentage van 40 procent in de kuil, waarvoor voldoende droge dagen nodig zijn. Hans: „Het liefst maaien we 's middags, voor zoveel mogelijk suiker in de kuil, om ▶

Hans Janssen inspecteert de grasmat op onkruid, aandeel klaver en zodedichtheid.

het de dag daarop te schudden en de dag daarop 's ochtends in te kuilen. Dat past beter qua werkverdeling over de dag. Het komt de loonwerker ook beter uit, want de meeste boeren willen 's middags of 's avonds inkuilen." Na de eerste snede, passen vader en zoon Janssen een B3-omweidesysteem toe, ook al melken ze met de melkrobot. Weidegang ervaren ze niet als een probleem. Je kunt niet het maximale aantal liters per box melken, maar het is ook een fabeltje om te denken dat 700.000 liter melkquotum per box het meeste rendement oplevert, luidt hun conclusie. „Die productie hebben we zelf een tijdje gehaald. Maar toen waren we veel te druk met koeien ophalen.“

Zeer vroege maïs

Om goed te melken, hebben vader en zoon Janssen niet alleen een rijke graskuil nodig, maar ook een puike maïskuil. Hoe vergaat het hun in de maïsteelt? Vorig jaar zat het op een deel van het areaal snijmaïs tegen, toen ze te maken hadden met bladvlekkenziekte. Daardoor daalde het zetmeelgehalte van de maïs naar 325 gram per kg drogestof. Ze

streven naar 400 gram zetmeel. In 2010 lukte dat ook bijna, met een gehalte van 370 gram en 992 VEM per kg drogestof. De snijmaïs die ze dit jaar hebben geoogst, heeft waarschijnlijk een vergelijkbare voederwaarde.

Dit jaar kozen ze naast LG 32225 voor het KWS maïsras Millestim, vanwege de resistentie tegen bladvlekkenziekte. Ze stellen hoge eisen aan de beginontwikkeling van de maïs, omdat ze bewust heel vroeg zaaien, al op 20 april. „We hebben er dit jaar goed mee gezeten, maar je wilt niet weten hoe lang de maïs paars heeft gekleurd“, lacht Hans. Onderzoek heeft uitgewezen dat paarskleuring geen invloed heeft op de uiteindelijke opbrengst maar toch... Ze durven er de speciale iSeed zaaizaadbehandeling met onder andere fosfaatkunstmest niet voor op te geven, zeker niet na een dergelijk nat en koud voorjaar als dit jaar.

Natte kuil

Terug naar de voorjaarskuil van Janssen. De beste van Nederland? Staand bij de kuil ziet het er met name onderin nogal donker en stengelig uit. Plukjes straatgras zijn goed te

zien. Over het lage drogestofgehalte van de kuil van Janssen heeft de jury zich niet druk gemaakt. Door de veel drogere tweede snede over de natte eerste snede heen te kuilen, is het drogestofgehalte toch nog ruim 30 procent, als ze van top tot bodem laag voor laag uitkuilen. „De smakelijkheid is uitstekend. We melken momenteel minder liters met hogere gehalten“, vertelt Harry. „Maar de BSK is wel licht gestegen, dat pleit in het voordeel van de Topkuil“, concludeert Hans.

Hebben ze geen last van broei in de kuil vanwege de manier van uitkuilen zonder strak snijvlak dankzij een zaagtandblad? Op die vraag halen Hans en Harry de schouders op. Nee dat hebben ze niet. Zolang je maar voldoende strekkende meters per week voert, is er niets aan de hand. En de broeigevoeligheid is dankzij het lage drogestofgehalte natuurlijk ook heel laag.

Nat erf

Last van water op het erf, dat hebben ze wel. Ze boeren immers in een voor Hollandse begrippen ongebruikelijk heuvelachtig gebied,

2 Tjeerd Dijkstra uit Oldetrijne (Fr.)

Zijn Topkuil is geen toevalstreffer. BLGG bekeek de eerdere kuilen van Tjeerd en die van vorig jaar zou ook de maximale score hebben gehaald. Hij is zuinig op zijn bodem, die bestaat uit veen en zandgrond, maar daar zit ook nog knipklei tussen. Tjeerd scheurt zijn percelen niet, maar teelt zijn maïs in rotatie met gras en vernieuwt zo jaarlijks 5 procent van zijn grasland. Hij boert vrij intensief en wil het maximale van zijn grond halen. Hij stuurt met zijn bemesting op groeidagen en maait na vijf tot zes weken, ongeacht hoeveel er op staat. Hij begint 's middags met maaien om zoveel mogelijk suikers te pakken. En hij laat alles hakselen om zo meer tijd over te hebben om de kuil goed af te dichten.

3 Harry Driessen uit Lengel (Gld.)

Redelijk zware kleigrond, daarop boert Harry Driessen. Hij is voorzichtig met de bodem en bemest bijvoorbeeld met de sleepslang. Hij maakt afspraken met de loonwerker om nodeloos rijden over zijn percelen te voorkomen. Bemest naar de snede die er af moet komen en maait ook op het moment als de hoeveelheid er staat. Maait 's middags om er zoveel mogelijk suikers in te krijgen. Had dit jaar na de eerste zware snede veel Veldbeemd in zijn perceel en wist dat met strak beweiden er weer uit te krijgen. Hij kuilt het liefst wat droger in. Zijn motto: 'Water kunnen de koeien uit de waterbak drinken.'

De oude ligboxenstal werd al in 1970 gebouwd en enkele jaren geleden flink verlengd.

De laatste jaren investeerden Hans en Harry Janssen in het stikstofleverend vermogen van het grasland door gras/klaver mengsels te zaaien.

Door de manier van uitkuilen heeft de kuil geen strak snijvlak. „Zolang je voldoende strekkende meters per week voert, is er niets aan de hand.“

waar erosie een rol speelt. De boerderij en het erf liggen in een relatief laaggelegen gebied vlak bij de grote doorgaande weg 'Oude Kleefse Baan'. Maar de weilanden achter het huis lopen vele tientallen meters op en alles is gerationaliseerd. Ooit bestond het gebied uit een wirwar van kleine perceeltjes met windhagen en boomsingels die waterstromen afremden.

Rond het erf stond vroeger een boomgaard. Maar nu hebben modderstromen vrij spel, als zware buien uitregenen boven de heuvels van Groesbeek. Als ze uit noordelijke richting komen, lijken ze bovendien extra hevig door het reliëf dat ze passeren rondom het bedrijf van de familie Janssen. Dus stond ook deze zomer de kuilvoeropslag weer eens blank, getuige een luchtfoto die enkele weken later werd gemaakt. De opgedroogde modderstroom is nog te zien. Dat in de winterdag laarzen vaak noodzakelijk zijn bij het voer uitkuilen laat zich raden.

Optimum productie

Het zijn ongemakken waarmee de familie Janssen wel kan leven. Het zijn topmelkers,

al decennia lang, vertelt Harry. Zijn vader was een van de eersten die in 1970 een ligboxenstal liet bouwen, en Harry pakte de Holsteinisering als een der eersten in de regio op en gebruikte louter zwartbonte fokstieren zoals de geïmporteerde Holsteinstier Superstar en Cantor, van KI Osnabrück. Het leverde een topklassering op in de rangschikking van bedrijfsmelkproducties, al in de jaren negentig met meer dan 10.000 liter melk.

De roodbonte fokstier Kian bracht begin deze eeuw een kentering, al werd hij aanvankelijk alleen maar gebruikt vanwege zijn uitstekende bevruchtingscijfers. Harry: „We zijn meer roodbonte fokstieren gaan gebruiken om er iets meer robuustheid in te fokken. Ook gaan we niet meer voor de allerhoogste melkproductie.“

Dit jaar schakelden de Groesbekers over op een goedkopere brok van leverancier Agrifirm. Dat leverde een verdere stijging van het voersaldo op, naar 31,37 euro per 100 kg melkquotum in de periode september 2011 tot september 2012. Het eiwitgehalte zakte met 0,10 naar 3,40 procent en de melkprijs per liter daalde ten opzichte van

het jaar ervoor, maar de goedkopere brok en de betere voederconversie leverde per saldo toch winst op. „Per koe is het verschil met de referentiegroep nog groter, dan is het verschil 500 euro“, constateert Harry Janssen tevreden.

Quotumloze tijd

In het quotumloze tijdperk draait het op hun intensieve melkveebedrijf om een zo hoog mogelijk saldo per koe. Gaan ze dan ook de melkproductie weer verder opvoeren? Het blijft even stil. Vader en zoon Janssen aarzelen. Ze ervaren de twijfels die menig een voelt bij het nog verder opvoeren van de melkproductie. Het verleden heeft immers geleerd dat er op de meeste bedrijven sprake is van een optimum melkproductieniveau. Ook zij hebben dat ervaren.

Vakmanschap is meesterschap. Misschien ligt de grootste winst voor de Groesbekers wel in de combinatie van een zo hoog mogelijk saldo per koe en een zo hoog mogelijk saldo per hectare. Ze weten tenslotte als geen ander met relatief beperkte middelen veel kwalitatief zeer hoogwaardig ruwvoer te winnen. ■

4 Jan Leenaars uit Hooge Zwaluwe (N.-Br.)

Meerdere kuilen had Jan Leenaars aangemeld, die allemaal hoog scoorden binnen Topkuil 2012. Hij boert op kleigrond van klei op veen tot zanderige klei. Het is ijzerhoudende grond. Om de bewerkbaarheid op zijn zwaarste percelen te verbeteren, gebruikt hij compost in de boxen. Op die zwaardere percelen zaait hij structuurgras in combinatie met rode klaver. Hij begint om 10:00 uur met maaien en schudt zijn gras meestal niet. Zijn koeien stonden de afgelopen twee jaren jaarrond op stal, omdat het te nat was.

